

УДК 314.04/9: 316.022.2 (474.3): 316.022.4(470)

**СТОСУНКИ МІЖ ЛАТВІЙСЬКОЮ БІЛЬШІСТЮ ТА РОСІЙСЬКОЮ
МЕНШІСТЮ У КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЛАТВІЇ –
ОГЛЯД ПРОБЛЕМАТИКИ**

А. Хабасінська, П.-А. Лещинський

Академічний центр Єврорегіональних досліджень

У статті здійснено аналіз захисту національних та етнічних меншин, який в європейській системі забезпечується на двох рівнях – міжнародному та внутрішньодержавному.

Зазначено, що немає загальноприйнятого визначення меншин, яке дозволило б державам діяти по-різному. Найбільш однозначне визначення прийняті, зокрема, Угорщиною і Польщею, перераховуючи список країн, громадяни яких повинні бути захищені. Крім того, рішення також використовується для позначення умов, необхідних для перебування меншин, скажімо, етнічних (наприклад, визначаючи розмір групи або час перебування на своїй національній території). Крім рішень угорських, національні меншини як групи не є юридичними суб'єктами, тому несуть тільки призначений індивідуальний характер.

У статті наголошено на факті реалізації фундаментального права рівного громадянства. Це запобігає груповим привілеям, заперечення цього фундаментального закону рівного громадянства зменшує відмінності між меншістю і рештою суспільства.

Автором відзначено, що якби справді порушувалися права росіян на території Латвії, вельми сумнівно,

що громадянин цієї держави – Нільс Р. Муйжнієкс – був би комісаром з прав людини Ради Європи.

Ключові слова: *національні та етнічні меншини, Рада Європи, Латвія.*

Вступ. Однією з характерних рис сучасної Європи є дефіцит держав з однорідною етнічною структурою. Тому для більшості з них проблема «різнорідності» становить суттєвий політичний виклик, що зумовлює не лише політичний виклик, тобто внутрішню безпеку, але також, як демонструють останні місяці, зовнішню.

Сьогодні, завдяки міжнародним та внутрішньодержавним гарантіям, національні та етнічні меншості стали усвідомленими складовими європейських суспільств, що вміло захищають свої права. У цьому контексті регуляція їх статусу набирає надзвичайно важливого значення, оскільки нормативні рішення формують раціональну відповідь на застереження, що мають місце сьогодні, а їх включення збільшує розміреність легітимності апарату влади [1].

У свою чергу нестача відповідних регулятивних документів, чи неретельне їх виконання може призводити до використання цих груп сусідніми країнами з метою політичних чи вій-

ськових агресій під егідою захисту прав етнічних меншостей, що таким чином дестабілізує ситуацію у регіоні.

Феномен мобілізації етнічних настрів відбувається в основному в районах, населених різними етнічними групами, або де вимушена міграція зруйнувала існуючу рівновагу демографічну або економічну [2].

З цієї точки зору потенційно чутливими суб'єктами міжнародного права, що підлягають ризику конфронтації стають країни, які в силу історичних умов трактують меншини, головним чином, з точки зору безпеки, а етнічне розмаїття є викликом для уряду і політичного статус-кво. Це віддаляє у часі перспективу інституціоналізації культурного розмаїття, що є відмінною рисою мультикультурних суспільств [3].

Гальмується також реалізація вимог, висунутих в міжнародних документах між іншими Організацією Об'єднаних Націй, ЮНЕСКО, ОБСЄ, Ради Європи чи Європейського союзу, щодо підтримки стандартів демократії, виходячи з етнічної різноманітності. Хоча й не без значення є питання про лояльність до національних та етнічних меншин від держави проживання. Ця вимога також є одним із стандартів правового становища цих громад в країні [4].

Слід зазначити, що етноцентричне суспільство призводить до надзвичайно тривожного явища – біполярної націоналістичної мобілізації. Вона базується на використанні сторонами двох основних стимулів ексклюзивного співтовариства: колективні символи збірної ідентичності, а також

територія. Роль останнього фактора підкреслює Казимир Кшиштофек вказує, що культури не тільки тимчасові, тобто тривають стільки, скільки живуть у пам'яті поколінь людей, а й територіальні, мають свої святі місця, які не можуть бути ліквідовані, і які в сприятливих умовах оживають як прим'ята трава [5].

У випадку етнічного конфлікту питання відлучення чи отримання певної автономії територій стають одними з причин прагнення народу.

Основні напрямки поділу. Історія Латвії засвідчує, що перестороги корінного населення щодо росіян, що пов'язані переважно з радянською окупацією, блокують можливість впровадження правового регулювання, яке б задовольняло обидві сторони суперечки.

Міжнародну ситуацію загострює також той факт, що Російська федерація щоразу радикальніша щодо пострадянських держав у формуванні своїх очікувань, від виконання яких залежить збереження їх інтегральності, а також добросусідських стосунків. Одними з умов є повага до прав меншин, гарантом яких мав би виступити Кремль, реалізуюючи у такий Це не є нові методи впливу та тиску на балтійські держави, адже подібні аргументи озвучувались на міжнародних форумах при вступі Латвії до структури ОБСЄ, Ради Європи, НАТО та ЄС.

Сформульовані певними організаціями що займались охороною прав людей у ті часи вимоги (а, особливо, у стосунку до Латвії), сконцентровані навколо принципів проблем

впровадження двомовності до системи шкільництва на рівні середньої освіти, а також лібералізації вимог до корінних росіян. Варто зауважити, що набагато рідше у своїй риториці Москва висловлює аргументи, що стосуються надання російського громадянства особам, котрих переслідують. Скоріше посилається на широко зрозумілу категорію російських людей, тобто російськомовних громадян, що поширює сферу її інгеренції [6]. У цьому контексті слід взяти до уваги зміни у російському законодавстві 2014 р., що стосується правил отримання російського громадянства. У ньому скорочено процедуру надання громадянства іноземним особам, котрі розмовляють російською мовою у повсякденному житті. Таким чином Москва зміцнила легітимну дорогу тиску зокрема на балтійські країни. Це чергова зміна її політики т.зв. паспортизації, якої вона дотримувалась зокрема з Придністров'ям, Абхазією, Південною Осетією і Кримом.

Для латвійців проблема регуляції статусу російської меншості становить істотний бар'єр суспільної інтеграції, що виникає з досвіду періоду радянської окупації [7].

У їх розумінні саме ця окупація призвела до того, що за 45 років корінне населення стало меншістю у своїй державі [8]. Лише з кінця 80 років спостерігались процеси планового повернення процесу демографічної рівноваги, а також зміцнення національної ідентичності. Такі спроби російський народ визнає як дискримінаційні. Проблема серйозна, тому що, як показує статистика, відсоток

меншин в Латвії становить близько 40 %, а в Естонії – 30 % в обох випадках, найбільша група є російська меншина – 28 % і 24, 8 % [9].

Поглиблення соціальної дезінтеграції також відбулося в результаті економічної кризи, яка змусила багатьох жителів країн Балтії покинути свою батьківщину, яка посилила етнічні конфлікти. На думку корінних жителів Латвії щодо скорочення ринку праці саме російськомовної меншини, але насправді, як показує статистика, криза торкнулася більшості сфер населених латвійцями. Меншість національна, котра знала лише російську мову, боролася з проблемою зайнятості, бо не відповідала основним вимогам працевлаштування в інших частинах країни, а також в міжнародних компаніях [10].

Хоча після відновлення незалежності Латвії у 1991 р. російська меншість втратила вплив, тим не менш, вона як і раніше виступає життєздатною політичною силою, яка представляє інтереси російськомовного населення. Не маючи спеціальних виборчих повноважень, російська меншина за посередництвом партій, що представляють зазвичай ліві погляди (в Латвії – надання громадянства, підвищення статусу російської мови Центр Згоди), на користь інтеграції російськомовної меншини з боку уряду, місцевих органів влади судочинства та підтримка російської мови освіти.

В області зовнішньої політики, це середовище зорієнтоване на зміцнення співпраці з Росією та правлячою партією «Єдина Россия», яка під-

тверджується формальними угодами про співпрацю з угрупованням, яка ставить їх у становище експозицій російських інтересів в Балтійській країні. Це включатиме питання про блокування латвійськими політичними партіями можливість заснувати коаліційний уряд з центром Згоди (натуралізованого росіянина Нільса Ушакова (Ušakovsa) – псевдонім Ніла Ушакова), які повинні були б бути пов'язані з допуском його до деяких питань, пов'язаних з національною безпекою Латвії – в контексті співпраці з НАТО.

Існував би потенційний ризик «передачі» певної інформації, що стосується, наприклад, детальних планів оборони від можливого вторгнення Росії в Латвію. Ця партія має серйозні проблеми з прийняттям затвердження на те, що СРСР був у 1940–1991 рр. окупантом Латвії, що було підтверджено, зокрема, в положенні послідовних президентів Сполучених Штатів.

Прохолодне ставлення влади до російськомовної меншини є також результатом проблем, які пов'язані з майбутніми виборами в Латвії, в результаті яких на демократичній основі проросійська партія може привести до введення автономії російськомовної частини країни. Таким чином, латвійська влада контролює ставлення мешканців до діяльності президента Росії Володимира Путіна, в контексті зробленого ним у березні 2014 р. приєднання Криму і Севастополя, і дестабілізації ситуації в південно-східній Україні.

Серед багатьох пунктів розбіж-

ностей між більшістю і російськомовною меншиною на перший план висуваються два постулати. Перший з них стосується скасування автоматичних процедури натуралізації і надання громадянства всім особам, які постійно проживають в Латвії, другий націлений на підвищення статусу російської мови в адміністрації та місцевому самоврядуванні.

Крім того, мовна політика латвійської держави є реальним відображенням фактичних відносин, що зв'язують політичні спільноти з мовними меншинами. З цієї точки зору, національна мова розглядається як найбільш важливе джерело загального спілкування, і мови меншин є вираженням мультикультурного характеру суспільства. У деяких випадках обрана урядом стратегія щодо сприяння офіційної мови може бути важливим аргументом у цементуванні етнічних розбіжностей. Це пов'язано з тим, що роль мови не обмежується простою комунікацією, але в той же час, мова – це посередник, емоційна підкладка, культурні цінності та ідентичність.

Суперечки викликає також проблема територіальної сфери національної мови, недостатню присутність котрої особливо в прикордонних районах можна витлумачити як стимул, щоб переглянути межі мови за ознакою національності. Страх такого сценарію може привести до подальших рішень, які інтерпретуються як спроба лінгвістичної сегрегації населення. З цим типом проблем зіткнулася, зокрема, Латвія, в тому числі від офіційних російських агентів.

Правові врегулювання. Питан-

ня вирівнювання відносин між латвійцями та національними меншинами на своїй території було великою проблемою після встановлення незалежної державності 18 листопада 1918 р., до прикладу меншина німецька – за моделлю сусідньої Естонії, запропонувала запровадження інституту національно-культурної автономії [11].

Ухвалена Законодавчими зборами 15 лютого 1922 р. Конституція Латвійської Республіки була заснована згідно з типовими у той період парламентського правління, великої частини міжвоєнної Європи ліберально-демократичними стандартами. До них вирішила долучитись відроджувана Латвія, а також у зв'язку із захистом національних і етнічних меншин на своїй території, кількість (російськомовної) збільшилася в порівнянні з періодом міжвоєнним.

Пункт 3 «Декларації про відновлення незалежності Латвійської Республіки», прийнятої Верховною Радою Латвія 4 травня 1990 р., свідчив про її легітимність на всій її території, згідно Конституції від 15 лютого 1922 р. В день прийняття вищевказаної декларації також було прийнято «Декларацію про приєднання Латвійської Республіки до міжнародних правових документів у галузі прав людини», що містить список 52 актів, в тому числі важливе значення для збереження і розвитку самобутності національних та етнічних меншин – Конвенції ЮНЕСКО про ліквідацію всіх форм дискримінації в галузі освіти від 14 грудня 1960 р. [12].

Важливо з точки зору постійної теми російської пропаганди проти

Латвії з 1991 року до цього дня, є нагадування про офіційне покаяння, щодо співучасті деяких латвійців (в межах утворень нацистської СС, серед інших) в злочинах геноциду – в т.ч. Голокосту під час Другої світової війни. Ухвалений цей документ Верховною Радою 19 вересня 1990 р. у «Декларації засудження і визнання неприйняттого геноциду і антисемітизму в Латвії», і відповідно до Закону від 3 жовтня 1990 р. в дні Різдва і незабутнім – 4 липня кожного року був проголошений «Днем пам'яті геноциду єврейського народу» [13].

У відповідності зі ст. 8 Конституції Латвії, виборче право голосу мають усі громадяни Латвії, яким в день виборів виповнилось 18 років. В свою чергу, відповідно до статті 9, право бути обраним до парламенту має кожен громадянин у віці 21 року. Для латвійських громадян, що претендують на посаду президента держави, визначеної відповідно до ст. повинно виповнитись від 37 до 40 років, з тим, що подавати свою кандидатуру не мають права особи з подвійним громадянством. 15 жовтня 1998 р., виконуючи зобов'язання, що випливають із членства Латвії в Організації з безпеки і співробітництва в Європі та Організації Північноатлантичного договору, зроблено поправку до Конституції, шляхом додавання глави VIII «Основні права людини».

Переважна більшість статей, що містяться в ньому, гарантують права і свободи кожного, – громадянина Латвії, тобто незалежно від наявності або відсутності громадянства. Стаття 91 висловлює принцип рівності «всіх

людей в Латвії» перед законом і судом, і загального антидискримінаційного пункту, що є важливим для них теж – латвійців, що проживають на території цієї держави.

Стаття 101 обмежує право брати участь у діяльності державних і місцевих органів влади, а також доступ до послуг тільки громадянам держави, хоча це стандарт в багатьох європейських конституційних механізмах і вимога про те, щоб особа, що претендує на зайнятість на державній службі, була громадянином цієї ж держави, є створена впродовж багатьох років, затверджених, навіть в прецедентному праві Європейського Суду в Люксембурзі.

Окреме питання полягає в забезпеченні іноземних громадян, які є громадянами члена Європейського союзу, права голосу на місцевих виборах і виборах до Європейського парламенту в своїй країні проживання, крім своєї батьківщини. В свою чергу стаття 114 Конституції передбачає, що особи, які належать до національних меншин, мають право на збереження і розвиток своєї мови та культурної самобутності та етнічної ідентичності [14], також мова про Латвію в межах європейського культурного простору, яке засноване на традиціях латвійців і лівів (тобто невеликої нації, мова котрої належить до угро-фінської групи, яка мешкає в північній частині держави), а також латвійської мови як єдиної державної мови та посиленням до християнських цінностей (за аналогією до нової конституції Угорщини в квітні 2011 р.) фразою «Боже, благослови

Латвію».

Використання формулювання «латвійської нації» скритикували проросійські депутати в парламенті з партії Центр Згоди, а також ... посол Російської Федерації Олександр Вешняков у Латвії, також Російське МЗС (Міністерство закордонних справ) [15].

22 липня 1994 р. парламент прийняв закон про громадянство. Він передбачає, що громадянами Латвії є також особи, що були громадянами Латвії до 17 червня 1940 р., а також їх нащадки зареєстровані в порядку, встановленому чинним правилам, за винятком осіб, які після 4 травня 1990 р. (тобто, дата повторного в ХХ ст. проголошення незалежності Латвії) отримали громадянство іншої держави.

Латвійського громадянства не можуть запрошувати, зокрема, особи, які були колабораціоністами, інформаторами, агентами або власниками конспіраційних помешкань КДБ СРСР або Латвійської РСР або спецслужб інших країн, розвідників або інших спецслужб – якщо факти були встановлені в порядку, згідно із законом або після 13 січня 1991 р. діяли в організаціях, які виступають проти незалежності Латвії, за подальше приєднання до СРСР: Радянський Комуністичної партії (КПРФ Латвії), Інтерфронти СРСР (що існує в опозиції, серед інших, до Латвійського національного фронту, що відповідає за незалежність), Об'єднаній раді робочих колективів, організації ветеранів війни та праці, соціальної Загальнолатвійському комітеті або його регіо-

нальних комітетах [16].

Ми вважаємо, що за допомогою вказаних вище обмежень відроджена Латвійська держава прагне зменшити ступінь проникнення у її структури та органи державної влади осіб, пов'язаних з такими російські спецслужбами: ФСБ, Служби зовнішньої розвідки та ГРУ. Ці обмеження виправдані цінністю внутрішньої і зовнішньої безпеки Латвії.

2 квітня 1995 р. парламент прийняв закон про статус громадян колишнього Радянського Союзу, що не є громадянами Латвії чи будь-якої іншої країни. Стаття 2 Закону передбачає, особам без громадянства забезпечення прав людини та обов'язків, викладених в Конституції, в тому числі збереження їхньої культури та в рамках національно-культурної автономії, традиції, якщо це не суперечить законам Латвії. Статус особи без громадянства можуть бути скасовані - відповідно до ст. 7 Закону – наприклад, коли така людина без спеціального дозволу Кабінету Міністрів Латвійської Республіки служить у збройних силах, військовий всередині країни, службі безпеки, поліції (міліції), або знаходиться на службі правових інститутів якоїсь іншої країни [17].

Верховна Рада Латвії, прийняла 19 березня 1991 р. Закон «Про вільний розвиток національних меншин в Латвії та етнічних меншин, а також їх прав на культурну автономію». У преамбулі вписано хто проживає у Латвії, корінним населенням Латвії є латвійці, ліви – древній народ, а також громадяни національних та етнічних

меншин. Закон передбачає, зокрема, право на створення асоціацій етнічного профілю, використання національної символіки, святкування свят, на безкоштовну підтримку контактів із співвітчизниками, що проживають на історичній батьківщині, проведення професійних та аматорських культурних заходів, використання, а також створення за свої власні кошти соціальної комунікації, створення навчальних закладів. У відповідності зі ст. 6 Закону – обов'язок національних організацій, їх спілок та асоціацій діятиме в рамках поваги суверенітету та єдності Латвії [18].

Конкретні аспекти функціонування меншин навчальних закладів та зобов'язань латвійських державних органів у цьому питанні регулюється законом від 29 жовтня 1998 р. «Про освіту» [19].

9 грудня 1999 р. Парламент Латвії ухвалив закон про державну мову. Це забезпечує винятковість латвійської мови як єдиної державної мови. Таку норму намагалися змінити росіяни, які проживають в Латвії. У грудні 2011 р. товариство «Рідна мова» є їхнім представником, подали законопроект для громадян про внесення змін до Конституції таким чином, що російська мова (як це має місце в Білорусі) стане другою офіційною мовою Латвії. Проект поправки до конституції був відхилений двічі – парламентом і переважною більшістю виборців, що мають право голосу (75 %) на референдумі, що відбувся 18 лютого 2012 р. слід додати, що близько 50 % росіян, що проживають в Латвії не мають громадянства [20].

Закінчення. Захист національних та етнічних меншин в європейській системі забезпечуються на двох рівнях – міжнародному та внутрішньодержавному. Слід зазначити, що немає загальноприйнятого визначення меншин, яка дозволила б державам діяти по-різному. Найбільш однозначне визначення прийняті, зокрема, Угорщиною і Польщею, перераховуючи список країн, громадяни яких повинні бути захищені. Крім того, рішення також використовується для позначення умов, необхідних для перебування меншин, скажімо, етнічних (наприклад, визначаючи розмір групи, або час перебування на своїй національній території). Крім рішень угорських, національні меншини як групи не є юридичними суб'єктами, тому несуть тільки призначений індивідуальний характер.

Реалізується таким чином, фундаментальне право рівного громадянства. Це запобігає груповим привілеям, заперечення цього фундаментального закону рівного громадянства [21], зменшує відмінності між меншістю і рештою суспільства.

Історичні події між Латвією і Росією роблять Ригу чутливою до будь-якої спроби Московського інструментального трактування російської меншини. Деякі з вимог можуть розглядатись як загроза консолідації соціально молодій латвійській державі. Таким чином, колишній президент Латвії Валдіс Затлерс, нині голова парламентського комітету з національної безпеки звернув увагу громадськості на секретний збір Росією думок латвійців, що живуть недалеко

від кордону з Російською Федерацією на, зокрема, анексію Криму. Відчувається також заклопотаність з приводу повторного запуску кремлівських інструментів економічного тиску на Латвію. Слід нагадати, що тільки в 2005 р. Державна Дума Росії ратифікувала договір про делімітацію кордону з цією країною.

Велика частина латвійського інформаційного простору (як у Литві та Естонії) заповнюється російськими програмами, які в односторонньому порядку висвітлюють нинішню ситуацію в Криму та південно-східних регіонах України. Латвійська влада боїться можливих сепаратистських настроїв в цій частині країни, яка живе в компактній близькості з російськомовним населенням. Тому приймаються різні профілактичні заходи, такі: Видання 21 липня 2014 р. про заборону в'їзду на її територію трьом російським співакам за голосне повторювання своїх аргументів Кремля проти українців і України.

Також існує ідея телеканалу литовсько-латвійсько-естонського російськомовного каналу, за фінансової підтримки Європейського Союзу.

Підставою для національної безпеки Латвії є її присутність у (досягнутий в один рік – 2004), НАТО та ЄС. Однак, фактором зміцнення її існування була б міцніюча ідентифікація російської меншини цієї країни, яка служитиме для поступового зменшення бар'єрів недовіри між національною більшістю і меншістю. Обидві громади сильно підкреслити питання про культуру безпеку, яка, у зв'язку з хворобливим досвідом лат-

війців (серед засланих в Сибір після анексії Радянською державою був президент Карліс Ульманіс) є ключовим компонентом екзистенціального виживання нації, не тільки у зв'язку зі спадщиною історії, але і з викликом демографічних проблем - значне шкала трудової міграції молодих латвійців.

Слід також відзначити, що якби, справді, порушувалися права росіян на території Латвії, вельми сумнівно, що громадянин цієї держави – Нільс Р. Муйжнієкс – був би комісаром з прав людини Ради Європи.

Література та коментарі

1. Różycki M. Multikulturalizm i bezpieczeństwo. Dla kogo różnorodność jest zagrożeniem? / M. Różycki, J. Sadłocha / Konflikty etniczne i wyznaniowe a problem bezpieczeństwa we współczesnym świecie / [red. J. Jarzabek, T. Szyszlak]. – Kraków, 2014. – S. 25.

2. Fenton S. Etniczność / S. Fenton. – Warszawa, 2007. – S. 180.

3. Sadowski A. Zróżnicowanie kulturowe a społeczeństwo obywatelskie / A. Sadowski // Sprawy Narodowościowe, 1999. – № 14–15. – S. 36.

4. Krzysztofek K. Kulturowy wymiar bezpieczeństwa europejskiego. Wielokulturowość jako czynnik ryzyka / K. Krzysztofek / Europa – kontynent ryzyka? Społeczne, polityczne i normatywne uwarunkowania bezpieczeństwa w Europie. – Warszawa, 2007. – S. 45.

5. Ibidem. – S. 52.

6. Menkiszak M. Doktryna Putina: Tworzenie koncepcyjnych podstaw rosyjskiej dominacji na obszarze postradzieckim / M. Menkiszak // Komentarze OSW, 2014. – № 131. – S. 2.

7. Według Jennifer Jackson Preece «права mniejszości» nie są naturalnymi darami, lecz konstruktorami konkretnych

momentów historycznych (Preece J.J. Prawa mniejszości / J.J. Preece. – Warszawa, 2007. – S. 32).

8. Szczególnie wyraźnie ów problem wystąpił w niektórych miastach, gdzie odsetek ludności rosyjskiej znacznie przewyższał liczbę rdzennych mieszkańców. Dla przykładu według spisu powszechnego z 1989 r. w Narwie, Estończyków było jedynie 4 %, a Rosjan 90 %, w Dyneburgu Łotyszy było 13 %, a 58,3 % Rosjan (za: Buchta M. Karczmy zajezdne mocarstw? Kraje bałtyckie a problem mniejszości rosyjskiej / M. Buchta / Źródła nienawiści. Konflikty etniczne w krajach postkomunistycznych // [red. K. Janicki]. – Kraków-Warszawa, 2008. – S. 348).

9. PHC 2011: People of 192 Ethnic Nationalities live in Estonia : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.stat.ee/64310?parent_id=39113, [12.05.2014].

10. W wyniku kryzysu Łotwę opuściło blisko 200 tys. Łotyszy z czego zdecydowana większość na kraj swojego nowego osiedla i pracy wybrała Wielką Brytanię.

11. Zob. na temat : Topij A. Mniejszość niemiecka na Łotwie i w Estonii 1918–1939/41 / A. Topij. – Bydgoszcz, 1998. – S. 199–212.

12. Ibidem. – S. 144–149.

13. Ibidem. – S. 109, 150–151.

14. Konstytucja Łotwy / [tłum. L. Gołubiec, wstęp P. Kierończyk]. – Warszawa, 2001. – S. 38, 42, 51–54 (zob. też : Zieliński J. Systemy konstytucyjne Łotwy, Estonii i Litwy / J. Zieliński. – Warszawa, 2000); z kolei na temat wymogów dla kandydatów na posłów do łotewskiego Sejmu zwiększających bezpieczeństwo narodowe tego państwa dla wyeliminowania minionych powiązań m.in. z KGB (zob. : Pankevych I. Zasady prawa wyborczego Ukrainy / I. Pankevych. – Lublin, 2008. – S. 192–193).

15. Na podstawie – www.stusium.uw.edu.pl/?post/19117 [28.6.2014].

16. Wybór dokumentów prawnych ... – S. 31–36.

17. Ibidem. – S. 37–41\$ O zagadnieniu statusu mniejszości narodowych i etnicz-

ných na Łotwie, w kontekście m.in. liberalizacji wymogów naturalizacyjnych (zob. m.in. : Sozański J. Prawa mniejszości narodowych w niepodległej Litwie, Łotwie i Estonii / J. Sozański. – Warszawa, 1998. – S. 61–102; Heintze H.-J. Selbstbestimmungsrecht der Völker – Herausforderung der Staatenwelt / H.-J. Heintze. – Bonn, 1997. – S. 213).

18. Ibidem. – S. 46–49.

19. Ibidem. – S. 58–69.

20. Dudzińska K., op. cit.

21. Budyta-Budzyńska M. Mniejszości narodowe – bogactwo czy problem? Instytucjonalizacja mniejszości narodowych w Polsce w latach 1989–2002 / M. Budyta-Budzyńska. – Warszawa, 2003. – S. 32.

Khabasinska A., Leshchinskiy P.-A. THE RELATIONSHIP BETWEEN THE LATVIAN MAJORITY AND THE RUSSIAN MINORITY IN THE CONTEXT OF NATIONAL SECURITY OF LATVIA – ISSUE REVIEW. The article analyzes the protection of national and ethnic minorities, which in the European system is provided at two levels – international and domestic ones.

It is noted that there is no universally accepted definition of minorities that would allow states to act differently. The most unambiguous definition is adopted by Hungary and Poland, reviewing the list of countries whose nationals must be protected.

Moreover the solution is also used to refer to the conditions necessary to minority stay, for example ethnic (for example, determining the size of the group, or time of stay on its national territory). Except the Hungarian decisions, national minorities as a group are not

legal entities, they have only a certain individual character.

The article highlights the fact of realizing the fundamental right for an equal citizenship. This prevents group privileges, denial of the fundamental law of equal citizenship reduces differences between minority and the rest of society.

The author noted that if, in fact, the rights of Russians in Latvia were violated, it were very doubtful that the citizen of this state – Nils R. Muiznieks – would be the Commissioner for Human Rights of the Council of Europe.

Keywords: national and ethnic minorities, the Council of Europe, Latvia.

Хабасинская А., Лещинский П.-А. ВЗАИМООТНОШЕНИЯ МЕЖДУ ЛАТВИЙСКИМ БОЛЬШИНСТВОМ И РУССКИМ МЕНЬШИНСТВОМ В КОНТЕКСТЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ЛАТВИИ – ОБЗОР ПРОБЛЕМАТИКИ. В статье проанализирована защита национальных и этнических меньшинств, которая в европейской системе обеспечивается на двух уровнях – международном и внутригосударственном.

Указано, что нет общепринятого понятия меньшинств, которое позволило б государствам действовать по-другому.

Более однозначное определение принято, в частности, Венгрией и Польшей, если перечислить страны, граждане которых должны быть защищены. Кроме того, решения также используется для определения

условий, необходимых для пребывания меньшинств, скажем этнических (например, определяя размер группы или время пребывания на своей национальной территории). Кроме решений венгерских, национальные меньшинства как группы не являются юридическими субъектами, поэтому имеют только определенный индивидуальный характер.

В статье подчеркивается факт реализации фундаментального права равного гражданства. Це предотвращает групповые привилегии, отрицание этого фундаментального закона равного гражданства уменьшает отличия между меньшинством и остальной частью общества.

Автором отмечено, что если бы права русских на территории Латвии действительно нарушались, весьма сомнительно, что гражданин этого государства – Нильс Р. Муйжниекс – был бы комиссаром по правах человека Совета Европы.

Ключевые слова: национальные и этнические меньшинства, Совет Европы, Латвия.